

Nr 157.

Godkänd av första kammaren den 30 april 1918.

Godkänd av andra kammaren den 30 april 1918.

Riksdagens skrivelse till Konungen, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående krigstidstillägg för år 1918 åt pensionsberättigade änkor och barn efter delägare i folkskollärarnas änke- och pupillkassa jämte en i ärendet väckt motion.

(Första särskilda utskottets utlåtande nr 14.)

Till Konungen.

I den till riksdagen den 14 januari 1918 avlåtna propositionen, nr 2, med förslag till tilläggsstat till riksstaten för år 1918 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att i avbidan på proposition angående krigstidstillägg för år 1918 åt änkor och barn efter delägare i folkskollärarnas änke- och pupillkassa beräkna för ändamålet under tionde huvudtiteln på tilläggsstat för år 1918 såsom förslagsanslag ett belopp av 145,000 kronor.

Sedermera har Eders Kungl. Maj:t i en till riksdagen den 15 mars 1918 avlåten proposition, nr 179, föreslagit riksdagen att

a) för beredande under år 1918 av krigstidstillägg åt pensionsberättigade änkor och barn efter delägare i folkskollärarnas änke- och pupillkassa å tilläggsstat för år 1918 under tionde huvudtiteln anvisa såsom förslagsanslag ett belopp av 222,000 kronor; samt

b) godkänna följande allmänna grunder för krigstidstilläggets utgående:

§ 1.

Krigstidstillägg tillkommer, med nedan angivna undantag och begränsningar, sådana änkor och barn efter delägare i folkskollärarnas änke- och pupillkassa, som vid ingången av år 1918 ägde åtnjuta pension från nämnda kassa.

§ 2.

Krigstidstillägget utgår till pensionsberättigad änka med 125 kronor jämte en tredjedel av pensionsförmånernas för året bestämda belopp, dock högst med tillhoppa 300 kronor;

till pensionsberättigad änka med pensionsberättigade minderåriga barn med 125 kronor till änkan och med 75 kronor för vart pensionsberättigat barn jämte en tredjedel av änkans och barnens för året bestämda pensionsförmåner, dock högst med tillhoppa 350 kronor för änka med 1 pensionsberättigat barn, 400 kronor för änka med 2 pensionsberättigade barn, 450 kronor för änka med 3 pensionsberättigade barn, 500 kronor för änka med 4 pensionsberättigade barn o. s. v.;

till pensionsberättigat minderårigt barn utan pensionsberättigad moder med 75 kronor jämte en tredjedel av pensionsförmånernas för året bestämda belopp, dock att krigstidstillägget icke må överstiga för 1 barn 250 kronor, för 2 syskon 300 kronor, för 3 syskon 350 kronor, för 4 syskon 400 kronor o. s. v.; samt

till annan pensionär med 75 kronor jämte en tredjedel av pensionsförmånernas för året bestämda belopp, dock högst med tillhoppa 250 kronor;

allt dock under iakttagande, att krigstidstillägget icke får överstiga pensionsförmånernas för året bestämda belopp i annat fall, än då detta årsbelopp är lägre än ovan angivna grundbelopp (125 kronor för änka, 200 kronor för änka med 1 pensionsberättigat barn, 275 kronor för änka med 2 pensionsberättigade barn o. s. v.), i vilket fall endast en mot samma grundbelopp svarande summa skall såsom krigstidstillägg utgå.

§ 3.

Från ifrågavarande krigstidstillägg undantages änka med eller utan barn, vilken enligt beslut av 1917 års riksdag erhåller understöd för år 1918 till sådant belopp, att pension och understöd tillhoppa uppgå till 300 kronor, dock att sådan änka med eller utan barn, som på grund av nämnda beslut äger uppbära understöd till mindre belopp än som enligt § 2 skolat utgå såsom krigstidstillägg, må i krigstidstillägg erhålla belopp, motsvarande skillnaden mellan berörda understöd och det enligt § 2 beräknade beloppet.

§ 4.

Om till krigstidstillägg av nu ifrågavarande slag berättigad änka eller barn under år 1918 avlidit, inträder stärbhuset i den avlidnas rätt.

§ 5.

Med minderårigt barn avses här sådant barn, som icke uppnått 18 års ålder.

§ 6.

Den, som åtnjuter full försörjning av den allmänna fattigvården, må icke komma i åtnjutande av ifrågavarande krigstidstillägg.

§ 7.

Krigstidstillägget utbetalas på en gång i den ordning, som av Kungl. Maj:t bestämmes.

Riksdagen har i samband med denna proposition till behandling förehaft en inom riksdagen väckt motion, däri hemställt, att riksdagen i anledning av Eders Kungl. Maj:ts proposition, nr 179, måtte besluta, att änkor och barn efter delägare (befattningshavare) i folkskollärarnas änke- och pupillkassa, vilka *efter ingången av år 1918* komma i åtnjutande av pension från nämnda kassa, erhålla så stor del av i Eders Kungl. Maj:ts proposition föreslaget krigstidstillägg, som motsvarar den tid, under vilken vederbörande under året åtnjuter pension.

Till stöd för denna framställning har i motionen anförts följande:

»I Kungl. Maj:ts nådiga proposition, nr 179, angående krigstidstillägg för år 1918 åt pensionsberättigade änkor och barn efter delägare i folkskollärarnas änke- och pupillkassa föreslås i § 1, att dylikt krigstidstillägg må tillkomma »sådana änkor och barn efter delägare i folkskollärarnas änke- och pupillkassa, som vid ingången av år 1918 ägde åtnjuta pension från nämnda kassa».

Krigstidstillägg enligt detta förslag skulle alltså komma att tilldelas allenast sådana änkor och barn, som äro pensionsberättigade den 1 januari 1918. Om pensionsrätten inträder exempelvis den 1 februari, erhålles icke rätt till krigstidstillägg.

Då den nu rådande dyrtiden gör det synnerligen svårt för till änke- och pupillpension berättigade änkor och barn att på de i regel låga pensionerna nödortfigt draga sig fram, synes det mig, att en förhöjning i viss utsträckning av utgående pensioner är en av kristiden påkallad och nödvändig åtgärd. Men ur den synpunkten torde icke vara riktigt att från åtnjutande av krigstidstillägg bortskära dem, som bliva pensionsberättigade *under* år 1918. Av dessa, som under 1918 kunna komma att erhålla änke- och pupillpension, bör skiljas mellan dem, som erhålla pension efter under

året avlidna *befattningshavare* och dem, som erhålla pension efter under året avlidna *f. d. befattningshavare*. Då dessa sistnämnda väl med anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 178, och den av mig och herr Bäck i Katrineholm i anslutning till denna proposition väckta motionen komma — som jag hoppas — att tillerkännas krigstidstillägg, oavsett huruvida pensionsrätt tillkommit *före* eller *efter* den 1 januari 1918, torde krav på krigstidstillägg för pensionsberättigade efterlevande till dessa ha mindre skäl för sig. Min framställning avser sålunda endast pensionsberättigade änkor och barn efter sådana delägare i här ifrågavarande änke- och pupillkassa, vilka avlida som *befattningshavare* under året.

Här ifrågavarande änkor och barn kunna ej helt jämföras med pensionsberättigade änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst, vilka under år 1918 — sålunda efter 1 januari — bli pensionsberättigade, och för vilka motionsledes i år yrkades krigstidstillägg. Då på särskilda utskottets hemställan denna framställning av riksdagen avslogs, synes mig detta ha skett *dels* på grund av den bestämmelsen, att om befattningshavare under året avlidit, innan honom tillkommande krigstidstillägg till fullo utbetalts, övergår hans rätt härutinnan till stärbuset, genom vilken bestämmelse änka och barn sålunda synas i viss mån kunna komma att åtnjuta del av befattningshavarens krigstidstillägg och *dels* på grund av utgående krigstidshjälp. Annorlunda blir förhållandet för änkor och barn efter delägare i folkskollärarnes änke- och pupillkassa, då nämligen sådana befattningshavare icke åtnjuta krigstidstillägg ej heller krigstidshjälp. Den tillfälliga löneförbättring, som under 1918 utgår, kan icke som dyrtidstillägg betraktas, och i varje fall komma icke änka och barn att åtnjuta del därav.

Det torde sålunda vara uppenbart, att ifrågavarande änkor och barn, vilkas pensionsrätt kommer att inträda efter 1 januari 1918, komma i relativt ogynnsammare belägenhet än motsvarande änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst ävensom de i Kungl. Maj:ts proposition upptagna. En bestämmelse i utjämnande syfte torde därför böra av riksdagen antagas.»

Riksdagen, som i likhet med Eders Kungl. Maj:t anser, att krigstidstillägg bör under år 1918 utgå till här ifrågavarande änkor och barn, har beträffande de föreslagna grunderna för utgåendet av nämnda krigstidstillägg bifallit Eders Kungl. Maj:ts förslag med den ändring, som betingas av ett bifall till det i berörda motion framställda yrkandet. På de i motionen anförda skälen har riksdagen nämligen beslutit, att krigstidstillägg jämväl skall utgå till sådana änkor och barn efter icke pensionerade delägare i folkskollärarnas änke- och pupillkassa, vilka efter in-

gången av år 1918 komma i åtnjutande av pension från nämnda kassa. Till dessa skall krigstidstillägget utgå med så stor del av det för hela året beräknade krigstidstillägget, som svarar mot den tid vederbörande under året åtnjuter pension.

På grund av denna ändring erfordras något ökat anslag för här ifrågavarande ändamål. Riksdagen anser, att en höjning av det av Eders Kungl. Maj:ts föreslagna beloppet 222,000 kronor till 230,000 kronor är tillräcklig för täckande av den ökade kostnaden.

Riksdagen får sålunda meddela, att riksdagen, i anledning av Eders Kungl. Maj:ts förevarande proposition och ovanberörda i ärendet väckta motion, beslutit att

a) för beredande under år 1918 av krigstidstillägg åt pensionsberättigade änkor och barn efter delägare i folkskollärarnas änke- och pupillkassa å tilläggsstat för år 1918 under tionde huvudtiteln anvisa såsom förslagsanslag ett belopp av 230,000 kronor; samt

b) godkänna följande allmänna grunder för krigstidstilläggets utgående:

§ 1.

Krigstidstillägg tillkommer, med nedan angivna undantag och begränsningar, sådana änkor och barn efter delägare i folkskollärarnas änke- och pupillkassa, som vid ingången av år 1918 ägde åtnjuta pension från nämnda kassa.

§ 2.

Krigstidstillägget utgår till pensionsberättigad änka med 125 kronor jämte en tredjedel av pensionsförmånernas för året bestämda belopp, dock högst med tillhoppa 300 kronor;

till pensionsberättigad änka med pensionsberättigade minderåriga barn med 125 kronor till änkan och med 75 kronor för vart pensionsberättigat barn jämte en tredjedel av ankans och barnens för året bestämda pensionsförmåner, dock högst med tillhoppa 350 kronor för änka med 1 pensionsberättigat barn, 400 kronor för änka med 2 pensionsberättigade barn, 450 kronor för änka med 3 pensionsberättigade barn, 500 kronor för änka med 4 pensionsberättigade barn o. s. v.;

till pensionsberättigat minderårigt barn utan pensionsberättigad moder med 75 kronor jämte en tredjedel av pensionsförmånernas för året bestämda belopp, dock att krigstidstillägget icke må överstiga för 1 barn 250 kronor, för 2 syskon 300 kronor, för 3 syskon 350 kronor, för 4 syskon 400 kronor o. s. v.; samt

till annan pensionär med 75 kronor jämte en tredjedel av pensionsförmånernas för året bestämda belopp, dock högst med tillhoppa 250 kronor; allt dock under iakttagande, att krigstidstillägget icke får överstiga pensionsförmånernas för året bestämda belopp i annat fall, än då detta årsbelopp är lägre än ovan angivna grundbelopp (125 kronor för änka, 200 kronor för änka med 1 pensionsberättigat barn, 275 kronor för änka med 2 pensionsberättigade barn o. s. v.), i vilket fall endast en mot samma grundbelopp svarande summa skall såsom krigstidstillägg utgå.

§ 3.

Från ifrågavarande krigstidstillägg undantages änka med eller utan barn, vilken enligt beslut av 1917 års riksdag erhåller understöd för år 1918 till sådant belopp att pension och understöd tillhoppa uppgå till 300 kronor, dock att sådan änka med eller utan barn, som på grund av nämnda beslut äger uppbära understöd till mindre belopp än som enligt § 2 skolat utgå såsom krigstidstillägg, må i krigstidstillägg erhålla belopp, motsvarande skillnaden mellan berörda understöd och det enligt § 2 beräknade beloppet.

§ 4.

Sådana änkor och barn efter icke pensionerade delägare i folkskol-lärarnas änke- och pupillkassa, vilka efter ingången av år 1918 komma i åtnjutande av pension från nämnda kassa, erhålla så stor del av det för hela året på ovan angivna sätt beräknade krigstidstillägget, som svarar mot den tid vederbörande under året åtnjuter pension.

§ 5.

Om till krigstidstillägg av nu ifrågavarande slag berättigad änka eller barn under år 1918 avlidit, inträder stärbhuset i den avlidnas rätt.

§ 6.

Med minderårigt barn avses här sådant barn, som icke uppnått 18 års ålder.

§ 7.

Den, som åtnjuter full försörjning av den allmänna fattigvården, må icke komma i åtnjutande av ifrågavarande krigstidstillägg.

§ 8.

Krigstidstillägget utbetalas på en gång i den ordning, som av Kungl. Maj:t bestämmes.

Stockholm den 30 april 1918.

Med undersåtlig vördnad.